

Nr 90

Av herr Hedlund m. fl., angående förordning om rätt till utjämning av statlig inkomstskatt å merinkomst i vissa fall, m. m.

(Lika lydande med motion nr 71 i Första kammaren)

Fjolårets riksdagsbeslut om rätt till förlustutjämning vid taxering för inkomst undanröjer delvis de störande verkningarna av beskattningsårets slutenhet och är av värde framför allt för nystartade företag eller företagare inom industri, jordbruk, handel och andra servicenäringar, där förluster ofta måste uppvisas under de första verksamhetsåren. Förlustutjämningen kan i stort sett sägas tillgodose utjämningsbehovet för skattskyldiga med proportionell beskattning, dvs. aktiebolag och därmed likställda, även om det samtidigt måste framhållas, att utformningen av riksdagsbeslutet i fjol inte till alla delar kan sägas vara tillfredsställande.

För fysiska personer, som i fråga om statskatten är progressivt beskattade, är det emellertid angeläget, att möjligheter öppnas för en fullständig resultatutjämning mellan olika inkomstår, så att de godtyckliga verkningarna av de progressiva skatteskalorna kan undanröjas. Stora variationer i inkomsterna mellan olika år förekommer hos vissa grupper av skattskyldiga, särskilt i förvärvskällorna jordbruksfastighet, annan fastighet och rörelse. Även löntagare kan vissa år ha betydande avvikelser från normalinkomsten till följd av t. ex. sjukdom eller arbetslöshet. En inkomsttagare med mellan olika år varierande inkomster har för viss period naturligtvis inte större skattekraft än en inkomsttagare, som under samma tidrymd uppnår samma inkomstsumma vid stabil inkomstnivå. En öppen resultat- eller skatteutjämning är i princip inte tillåten enligt nuvarande beskattningsbestämmelser. Endast i speciella fall kan en mera direkt öppen utjämning av inkomster mellan olika år åstadkommas genom skogskontot, vissa investeringsfonder och de särskilda bestämmelserna om s. k. ackumulerad inkomst. Varken härigenom eller genom de möjligheter till förtäckt resultatutjämning, som föreligger i fråga om t. ex. avskrivning å inventarier och maskiner, varulagervärdering etc., kan emellertid en verklig resultatutjämning åstadkommas. Den för vårt beskattningssystem gällande huvudprincipen om beskattningsårets slutenhet medför därför en på längre sikt för hård beskattning av skattskyldiga, som har ojämna inkomster. Därmed uppstår ett oriktigt be-

skattningsresultat, som inte är i överensstämmelse med principen om att skatt skall uttagas efter bärkraft.

I strävandena till en rättvisare beskattning har kravet på införande av rätt till öppen resultatutjämning mellan olika beskattningsår fått en alltmer framträdande plats. Från centerpartiets sida har detta krav vid upprepade tillfällen framförts. Målsättningen måste enligt vår mening vara, att den skattskyldige skall få rätt att fördela den skattemässiga vinsten av sin verksamhet under ett antal beskattningsår så att en såvitt möjligt jämn redovisning på de olika beskattningsåren kommer till stånd.

1957 års skatteutredning, vars förslag låg till grund för riksdagsbeslutet om rätt till förlustutjämning, övervägde även möjligheterna att införa rätt till öppen resultatutjämning vid inkomsttaxeringen. Utredningen underströk i sitt betänkande (SOU 1958: 35) vikten av att genom vidgade möjligheter till utjämning förutsättningar skapas för en ökad skatterättvisa och föreslog i detta syfte även rätt till utjämning av statlig inkomstskatt å merinkomst i vissa fall (progressionsutjämning). Denna del av utredningsförslaget upptogs emellertid inte i propositionen till fjolårets riksdag, trots att flertalet remissinstanser, däribland samtliga näringsorganisationer, tillstyrkt en sådan progressionsutjämning.

Enligt 1957 års skatteutredningsförslag skulle fysisk person, oskift dödsbo och familjestiftelse ha rätt till progressionsutjämning, om den beskattningsbara inkomsten med minst 12 000 kronor översteg nästföregående års motsvarande inkomst. En jämförelse skulle sålunda göras endast mellan två på varandra följande år. Utjämningen skulle ske på sådant sätt, att den statliga inkomstskatten för merinkomståret nedsattes till sådant belopp, att den sammanlagda statliga inkomstskatten för detta beskattningsår och för jämförelseåret skulle bli lika stor som summan av den skatt som den skattskyldige haft att erlagga för nämnda båda år, därest den sammanlagda beskattningsbara inkomsten varit lika fördelad på de båda åren.

Angelägenheten av att möjligheter till progressionsutjämning snarast skapas motiverar enligt vår mening att på grundval av nämnda utredningsförslag beslut nu fattas om rätt till utjämning av statlig inkomstskatt å merinkomst. På några punkter är det emellertid enligt vår mening nödvändigt, att ändringar företages i skatteutredningens förslag.

Minimibeloppet för merinkomsten. Det synes oss nödvändigt att stadga att för rätt till progressionsutjämning skall gälla, att merinkomsten uppgår till visst minimum. Skatteutredningens förslag om ett minimibelopp av 12 000 kronor måste emellertid sägas vara för högt i många fall och särskilt för småföretagargrupperna. Vi föreslår, att gränsen i fråga om merinkomsten nu fastställs till 10 000 kronor. Målsättningen måste emellertid vara en sänkning av gränsen till lägre belopp.

Deklarationsskyldigheten. Rätten till skatteutjämning har i skatteutred-

ningens förslag anknutits till deklarationsskyldighet för jämförelseåret, vilket medför att utjämning inte får ske, om deklarationsskyldighet inte varit för handen året före inkomstökningen. Följden härav skulle kunna bli, att utjämning förhindras i en del fall, då en sådan framstår som särskilt angelägen. Enligt vår mening bör som villkor för rätt till progressionsutjämning gälla, att deklarationsskyldighet förelagat under jämförelseåret eller något av de två närmast föregående beskattningsåren.

Progressionsutjämning vid fallande inkomst. Enligt skatteutredningens förslag skulle skatteutjämning inte medges i sådana fall, då den skattskyldiges inkomst av en eller annan orsak nedgått under det normala och där- efter stannat på den lägre nivån. Utredningen framhöll dock, att det i princip inte var oberättigat med skatteutjämning även vid fallande inkomster. Av remissinstanserna förordade bl. a. Sveriges lantbruksförbund och Riksförbundet Landsbygdens folk, att progressionsutjämning skulle möjliggöras även vid fallande inkomster. Vi delar denna uppfattning.

Enligt vår mening bör skattskyldig beredas möjlighet att vid fallande inkomst få skatteutjämning på så sätt, att den sammanlagda statliga inkomstskatten för det beskattningsår, då han begär utjämning, och de två närmast föregående beskattningsåren skall utgöra det belopp varmed skatten skulle ha utgått för de nämnda beskattningsåren, om inkomsten fördelats lika på de tre åren. Som villkor för rätt till sådan progressionsutjämning bör vidare gälla, att inkomstminskningen uppgått till minst 6 000 kronor.

En progressionsutjämning enligt vad vi ovan förordat kan emellertid endast betraktas som en delreform. Möjligheter till en fullständig resultatutjämning måste snarast öppnas. I propositionen i följd uttalades, att frågan om en mera allmän resultatutjämning ånyo skulle upptagas till prövning, sedan viss erfarenhet vunnits av förlustutjämningen. Enligt vår mening bör emellertid redan nu frågan om en fullständig resultatutjämning övervägas inom den pågående skatteutredningen eller på annat sätt.

En mera allmän resultatutjämning kan uppnås genom kontometoden, vilken redan kommit till användning i lagstiftningen om skogskonto. Insättningar å skogskonto är avdragsgilla, medan uttag från kontot skall upptagas till beskattning. 1957 års skatteutredning övervägde möjligheterna av att införa rätt till en mera allmän resultatutjämning genom kontometoden för fysiska personer, främst rörelseidkare, jordbrukare och fastighetsägare, men framlade inte förslag till lagstiftning härom. Representanterna för jordbruket inom utredningen, herrar Andersson och Oscarsson, uttalade emellertid i ett särskilt yttrande, att jordbrukets behov av resultatutjämning skulle i väsentlig utsträckning lösas, om utredningens förslag till progressionsutjämning kompletterades med bestämmelser som möjliggjorde kontoavsättningar i huvudsaklig överensstämmelse med skogskontolagstiftningen. För hyresfastighetsägarnas vidkommande framhöll herr Berg i ett särskilt yttrande

angelägenheten av en kontometod, varigenom behov av fonderingar för framtida reparationer skulle kunna tillgodoses. Ett flertal remissinstanser föreslog att kontometoden skulle övervägas.

Genom kontometoden skulle fysiska personer inom olika förvärvskällor kunna få en motsvarighet till de investeringsfonder, som aktiebolag och ekonomiska föreningar med viss skattefrihet får inrätta för vissa ändamål. Då skogskontologstiftningen redan tillämpats under åtskilliga år med gynnsamma resultat, bör det enligt vår mening vara möjligt att i en snar framtid fatta beslut om införande av kontometoden för en mera allmän resultatutjämning.

Kontometoden kan emellertid i skatteutjämningssyfte bli av värde endast för den som från början har sådana vinstförhållanden, att han kan göra de för framtida utjämning erforderliga avsättningarna. Nystartade företag med förluster eller i varje fall svaga vinstår i ett inledande skede kan alltså inte få erforderlig skatteutjämning genom den. Enbart kontometoden är sålunda inte en godtagbar lösning av resultatutjämningsproblemet. En fullständig progressionsutjämning måste vid sidan härav eftersträvas.

Med stöd av vad ovan anförts får vi hemställa,

I. att riksdagen måtte antaga det av 1957 års skatteutredning framlagda förslaget till förordning om rätt till utjämning av statlig inkomstskatt å merinkomst i vissa fall samt till anvisningar till densamma, dock med följande ändringar:

dels att som villkor för rätt till utjämning av statlig inkomstskatt å merinkomst enligt nämnda förordning må gälla, att den till statlig inkomstskatt beskattningsbara inkomsten för skattskyldig uppgår till belopp, som med minst 10 000 kronor överstiger den skattskyldiges motsvarande inkomst under det nästföregående beskattningsåret (jämförelseåret),

dels att som villkor för rätt till sådan progressionsutjämning vidare må gälla, att deklARATIONSSKYLDIGHET förelegat under jämförelseåret eller något av de två närmast föregående beskattningsåren,

dels att rätt till progressionsutjämning jämväl skall föreligga vid fallande inkomst, då skattskyldigs till statlig inkomstskatt beskattningsbara inkomst från något av de två närmast föregående beskattningsåren minskats med minst 6 000 kronor, och att utjämning då må verkställas på så sätt, att den sammanlagda statliga inkomstskatten för det beskattningsår, för vilket den skattskyldige begär utjämning, och de två närmast föregående beskattningsåren skall utgöra det belopp, varmed nämnda skatt skulle ha utgått, om inkomsten

fördelats lika på de tre beskattningsåren, i enlighet med vad ovan anförts, samt

att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till härför erforderlig författningstext;

II. att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt utredning av möjligheterna till en fullständig resultatutjämnning samt om att härvid i första hand frågan om resultatutjämnning genom kontometoden prövas och att förslag i detta syfte skyndsamt förelägges riksdagen.

Stockholm den 20 januari 1961

Gunnar Hedlund

Lars Eliasson
i Sundborn

Nils G. Hansson
i Skegrie

S. G. W. Wahlund

Sven Vigelsbo

Per Svensson
i Stenkyrka

Gustaf Svensson
i Vä

Harald Larsson
i Hedenäset